

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **S. M.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Olomouckého kraje**, se sídlem Jeremenkova 40a, Olomouc, zast. JUDr. Petrem Ritterem, advokátem, se sídlem Riegrova 12, Olomouc, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 12. 2007, č. j. 38 Cad 15/2005 - 44,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 12. 2007, č. j. 38 Cad 15/2005 - 44, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 6. 12. 2007, č. j. 38 Cad 15/2005 - 44, neustanovil žalobci zástupce z řad advokátů pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 5. 2005, č. j. KUOK/9881/05/OSV-DS/7025/SD-80. V odůvodnění soud uvedl, že z rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 4. 9. 2007, č. X, zjistil, že žalobci byla od 2. 12. 2003 uvolněna výplata částečného invalidního důchodu v měsíční výši 4790 Kč, od ledna 2006 tato činí 5456 Kč a od ledna 2007 bude činit 5820 Kč. Současně byl žalobci za dobu od 3. 8. 2004 do 1. 10. 2007 vyplacen doplatek ve výši 203 997 Kč. Soud zhodnotil majetkové a finanční poměry žalobce a dospěl k závěru, že nejsou dány předpoklady pro úplné osvobození žalobce od soudních poplatků vzhledem k tomu, že má pravidelný měsíční příjem 5456 Kč a byla mu přede dvěma měsíci vyplacena částka 203 997 Kč. Žalobce si tak zajištěním advokáta na své náklady nemůže ohrozit svou výživu.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost a požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel namítal, že soud nezohlednil, z čeho stěžovatel žil a jak byl zabezpečen od 2. 12. 2003 do 1. 10. 2007. Stěžovatel navrhl, aby bylo napadené usnesení zrušeno a aby mu byl pro celé řízení ustanoven JUDr. Vít Vohánka, advokát.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek § 102 a § 104 s. ř. s. Přestože v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu, musí být stěžovatel, který sám nemá vysokoškolské právnické vzdělání, vyžadované podle zvláštních zákonů pro výkon advokacie, zastoupen advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s., Nejvyšší správní soud již opakovaně judikoval, že v řízení, v němž kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu o zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce, není třeba splnění této podmínky již z povahy věci vyžadovat. K tomu nutno dodat, že vzhledem k povaze předmětu řízení, jímž je rozhodnutí o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce, jakož i vzhledem k rozsahu omezení stěžovatele ve způsobilosti k právním úkonům (stěžovatel je schopen samostatně činit veškeré právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovně právní), nebrání podle názoru Nejvyššího správního soudu projednání kasační stížnosti stěžovatele ani § 33 odst. 3 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že se stěžovatel dovolává kasačních důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost je důvodná.

Podle § 35 odst. 8 první věta s. ř. s. navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.

Z citovaného ustanovení vyplývají dvě základní podmínky, při jejichž současném splnění může být navrhovateli na jeho žádost zástupce ustanoven. Navrhovatel musí jednak splňovat podmínky pro osvobození od soudních poplatků a současně musí být ustanovení zástupce potřeba k ochraně práv navrhovatele.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval podmínkou potřebnosti zástupce k ochraně práv stěžovatele.

Smyslem § 35 odst. 8 s. ř. s. je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která by jinak měla být osvobozena od soudních poplatků (bez ohledu na to, zda řízení

samo je věcně osvobozeno od soudních poplatků, či nikoliv) a u níž je takové ochrany třeba, neboť jen tak lze v kvalifikovaných případech, za splnění podmínek § 35 odst. 8 s. ř. s., dostat zásadě rovnosti, vyjádřené v § 36 odst. 1 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení mají účastníci v řízení rovné postavení, přičemž soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu.

Zásada zde vyjádřená platí o to výrazněji v řízení, kde proti správnímu orgánu vybavenému kvalifikovaným, právně fundovaným personálem, stojí osoba nejen bez právnického vzdělání, ale navíc omezená ve způsobilosti k právním úkonům, byť jen ve výše uvedeném rozsahu. Podle § 33 odst. 3 s. ř. s. je účastník způsobilý samostatně činit v řízení úkony, jen jestliže má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Potřeba zastoupení stěžovatele v jakémkoliv řízení podle soudního řádu správního je tudíž zcela evidentní a nezbytná.

Nejvyšší správní soud dále zkoumal, zda stěžovatel splňuje rovněž podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

Krajský soud vyšel při posuzování majetkových a výtěžkových poměrů stěžovatele z rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 4. 9. 2007, č. X, jímž byla stěžovateli od 2. 12. 2003 uvolněna výplata částečného invalidního důchodu. V tomto rozhodnutí je uvedeno, že stěžovateli bude pošta od října 2007 vyplácet částku 5820 Kč. Doplatek za dobu od 3. 8. 2004 do 1. 10. 2007 činí 203 997 Kč a stěžovateli byl již vyplacen jako záloha (zálohy).

Krajský soud z uvedeného usoudil, že žalobce si zajištěním advokáta na své náklady nemůže ohrozit svou výživu a nesplňuje předpoklady pro úplné osvobození od soudních poplatků, neboť má pravidelný měsíční příjem ve výši 5456 Kč a před dvěma měsíci mu byla vyplacena částka ve výši 203 997 Kč. Tyto závěry shledal Nejvyšší správní soud nesprávnými.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu citované rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v žádném případě neprokazuje, že by stěžovatel jednorázově obdržel doplatek důchodu ve výši 203 997 Kč. Z formulace „*tato částka Vám již byla vyplacena jako záloha (zálohy)*“ lze toliko usuzovat, že stěžovatel peníze inkasoval před vydáním předmětného rozhodnutí, nelze však seznat, zda po částech či najednou, ani kdy mu byly vyplaceny.

Domněnka, že Česká správa sociálního zabezpečení poté, kdy stěžovateli zastavila výplatu částečného invalidního důchodu, a dříve, než ji znovu uvolnila, poskytla stěžovateli jednorázově částku 203 997 Kč, se jeví být krajně nepravděpodobnou. Nejvyšší správní soud má tedy za to, že tato částka byla stěžovateli vyplacena postupně formou záloh, aby nebyl ponechán zcela bez prostředků. Vzhledem k tomu, že zmíněné rozhodnutí umožňuje i tento výklad, který se zdá být pravděpodobnější, nemůže Nejvyšší správní soud akceptovat závěry krajského soudu vyjádřené v napadeném usnesení.

I pro případ, že by Česká správa sociálního zabezpečení opravdu stěžovateli tyto prostředky vyplatila jednorázově, nelze pominout skutečnost, že se jedná o doplatek důchodu za období od 3. 8. 2004 do 1. 10. 2007. Připustíme-li, že stěžovatel obdržel částku ve výši 203 997 Kč jednorázově bezprostředně před rozhodnutím o uvolnění výplaty důchodu, nemůžeme odhlédnout od toho, že po celé uvedené období byl stěžovatel bez příjmů, případně si musel vystačit se sociálními dávkami. Za této situace by bylo velmi nespravedlivé uvedený příjem stěžovateli započítat pro posouzení nároku na osvobození od soudních poplatků, aniž by soud zohlednil k jakému časovému úseku se tento příjem vztahuje.

Nejvyšší správní soud je toho názoru, že při posuzování splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků v situaci, kdy Česká správa sociálního zabezpečení po určitou dobu účastníku řízení nevyplácela důchod, musí soud pozdější doplatek důchodu za toto období rozpočítat na jednotlivé měsíce, k nimž se doplatek vztahuje.

Z citovaného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení proto Nejvyšší správní soud usoudil, že stěžovatelův pravidelný měsíční příjem v roce 2007 činil 5820 Kč, což podle běžné rozhodovací praxe nejen zdejšího soudu (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2007, č. j. 4 Ads 36/2007 - 134, www.nssoud.cz) znamená, že stěžovatel nemá dostatečné prostředky a splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že v případě stěžovatele jsou dány důvody pro to, aby mu krajský soud v řízení o žalobě ustanovil zástupce z řad advokátů. Vzhledem k tomu, že krajský soud tak neučinil, shledal Nejvyšší správní soud napadené usnesení nezákonným ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Kasační důvod byl tedy prokázán, proto Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 12. 2007, č. j. 38 Cad 15/2005 - 44, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení, ve kterém krajský soud ustanoví stěžovateli zástupce z řad advokátů. Uvedeným právním názorem je krajský soud podle § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán.

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 110 odst. 2 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. dubna 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu